

απόψεις

Η αρχή της αποτελεσματικότητας και ο ελεγκτικός μηχανισμός

Διαβάζοντας την τροπολογία που εισήγαγε ο υπουργός Οικονομικών, κ. Ευάγγελος Βενιζέλος σε υπό ψήφιση πολυνομοσχέδιο με την οποία έχει πλέον τη δυνατότητα να αντικαθιστά προϊσταμένους Δ.Ο.Υ.,¹ αν διαπιστώνεται υστέρηση στόχου, επαναλαμβάνουμε την πολυδιατυπωμένη άποψη ότι η πορεία είσπραξης των δημοσίων εσόδων εξαρτάται από τον τρόπο συγκρότησης του ελεγκτικού μηχανισμού.

Η αυτονόητη αυτή γενική αρχή δυστυχώς δεν είναι ευχερές να εφαρμοστεί με αυτόνομο τρόπο. Η αποτελεσματικότητα της είσπραξης των δημοσίων εσόδων πρέπει να συναντάται σε πολλαπλά στάδια της βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου.

Η βεβαίωση του φόρου εξαρτάται προεχόντως από τη φορολογική συνείδηση των φορολογούμενων. Ο φόρος καταρχήν βεβαιώνεται με βάση τα δηλούμενα στις φορολογικές δηλώσεις. Συνεπώς, κυρίαρχο μέλημα της πολιτείας πρέπει να είναι η δημιουργία ενός απλού και ευέλικτου συστήματος υποβολής δηλώσεων, στα πλαίσια του οποίου να μην είναι δυνατή η φορολογική διαφυγή των πολιτών. Αν στις φορολογικές δηλώσεις αποτυπώνεται κατά τον πληρέστερο δυνατό βαθμό η περιουσιακή κατάσταση και ιδίως οι περιουσιακές μεταβολές καθώς και η ετήσια κατανάλωση των πολιτών, τότε η υποβολή από τον υπόχρεο ψευδών ή ανακριβών στοιχείων θα καταστεί δυσχερής. Η δυσχέρεια αυτή θα αυξηθεί, αν κατά την υποβολή της δήλωσης θα είναι δυνατή η άμεση διασταύρωση στοιχείων και συναλλαγών, ώστε η πρόθεση φοροδιαφυγής να μην επαληθεύεται ως πράξη.

Παράλληλα, χρειάζεται ένα αδιάβλητο σύστημα φορολογικού ελέγχου. Με αντικειμενικά και κατά το δυνατόν αυτοματοποιημένα κριτήρια επιλογής. Σήμερα, ο ελεγκτικός μηχανισμός δύναται να ελέγξει ποσοστό έως 3% των υποβαλλόμενων δηλώσεων. Έτσι, είναι αναγκαίο να ορίσουμε ποιες φορολογικές υποθέσεις θέλουμε να υποβάλλονται σε έλεγχο. Και πρέπει άμεσα να αποφασίσουμε ότι οι χρόνοι παραγραφής δεν θα αυξάνονται με επιμέρους νομοθετικές παρεμβάσεις της τελευταίας

¹ Βλέπε σχετικό σχόλιο Ν. Παπαϊωάννου στη σελ. 1249.

ώρας, αλλά αντίθετα θα μειωθούν. Με αποτέλεσμα να εντατικοποιηθεί η διαδικασία φορολογικών ελέγχων και παράλληλα να ενισχυθεί η ασφάλεια δικαίου (βεβαιότητα του φόρου). Παράλληλα, για να εξαλείψουμε την πληγή του επανελέγχου, θα πρέπει να οργανώσουμε καλύτερα τον έλεγχο και τη διασταύρωση στοιχείων. Να επιβάλλουμε στις φορολογικές υπηρεσίες την άμεση καταχώριση των στοιχείων ελέγχου σε βάρος επιτηδευματία στο ηλεκτρονικό σύστημα πληροφόρησης. Τέλος, θα πρέπει να θεσμοθετήσουμε διαδικασία δειγματοληπτικού ελέγχου των εκθέσεων ελέγχου, ώστε με τα διδάγματα της κοινής πείρας να «ελέγχουμε» τους ελέγχους.

Στη συνέχεια, θα πρέπει να εκπαιδεύσουμε το ελεγκτικό προσωπικό ώστε αυτό να μάθει να εκδίδει καταλογιστικές πράξεις (φύλλα ελέγχου, πράξεις προσδιορισμού του φόρου) με νόμιμο τρόπο. Με τον τρόπο αυτό, θα εξαλειφθεί το σημερινό φαινόμενο η πλειοψηφία των ατομικών διοικητικών πράξεων που εκδίδει η φορολογική αρχή να είναι νομικά πλημμελείς και κατά συνέπεια ακυρωτές από τα διοικητικά δικαστήρια. Η εκπαίδευση θα πρέπει να συνδυαστεί και με πειθαρχικό ή άλλο κόστος του προσωπικού που δεν συμμορφώνεται.

Και αφού πετύχουμε όλα τα παραπάνω, θα πρέπει επιτέλους να επανδρώσουμε τα νομικά τμήματα των δημόσιων ταμείων των επιμέρους φορολογικών υπηρεσιών. Να τα καταστήσουμε ικανά να μπορούν να παρακολουθούν την ταμειακή βεβαίωση και τη διαδικασία είσπραξης των βεβαιωμένων φόρων. Η διάσταση μεταξύ του καταλογισμού του φόρου και της είσπραξης του ταμειακά βεβαιωμένου ποσού είναι σήμερα ιλιγγιώδης. Το Ελληνικό Δημόσιο σπάνια λαμβάνει αποτελεσματικά μέτρα είσπραξης. Και ακόμη σπανιότερα παρακολουθεί αποτελεσματικά τις δίκες εκτέλεσης. Αντίθετα, κατά τη συνήθη πρακτική του, λαμβάνει μέτρα προληπτικής δέσμευσης των τραπεζικών λογαριασμών και αρνείται την έκδοση αποδεικτικού φορολογικής ενημερότητας. Με τα μέτρα αυτά που λιμνάζουν επί χρόνια, χωρίς να συνοδεύονται από μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης ή από ουσιαστική εκπροσώπηση στις δίκες αναστολών το Ελληνικό Δημόσιο δεν εισπράττει. Αλλά ούτε και ο επιτηδευματίας μπορεί να συνεχίσει την παραγωγική του δραστηριότητα ώστε να παράγει κέρδος και πιθανόν να καταβάλλει έστω μέρος των βεβαιωμένων ποσών. Η απλή απαρίθμηση των ποσών που έχουν βεβαιωθεί αλλά παραμένουν ανείσπρακτα επιβεβαιώνει τις παραπάνω παρατηρήσεις για την αποτυχία του κράτους να παρακολουθήσει και εισπράξει τα έσοδά του.

Έτσι, λοιπόν, η αύξηση των φορολογικών συντελεστών και η παράλληλη ψήφιση διατάξεων για την αυστηροποίηση των κυρώσεων για παραβίαση των φορολογικών διατάξεων σε συνδυασμό με τον «μπαμπούλα» της αυτόφωρης σύλληψης για βεβαιωμένα χρέη άνω των 5.000 ευρώ, χωρίς τη συνδυασμένη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για την αναδιοργάνωση του φορολογικού μηχανισμού δεν θα αποφέρει σπουδαία έσοδα στα δημόσια ταμεία. Επιπλέον, όμως, θα αποξενώσει ακόμη περισσότερο τον πολίτη από το κράτος του, με αποτέλεσμα να προκαλέσει μεγαλύτερη ζημιά από το όφελος που θα επιτύχει.

Ασπασία Μάλλiou